

sons adormecidos

XOVES 16 MAIO 2024

Auditorio de Galicia, 20:30 h

REAL FILHARMÓNIA DE GALICIA

Enrico Onofri, director

CONVERSANDO CON...

Enrico Onofri

Sala Mozart, 19.45 h

f i a n d o h i s t o r i a s

MIGRACIONES

PROGRAMA

I

FERDINANDO PAËR (1771 - 1839)

Leonora. Abertura.

ANTONIO SACCHINI (1730 - 1786)

Ciaccona en do menor

JOSEPH MARTIN KRAUS (1756 - 1792)

Sinfonía en do menor

Larghetto - Allegro

Andante

Allegro assai

II

LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770 - 1827)

Sinfonía núm. 4 en Si bemol Maior, op. 60

Adagio - Allegro vivace

Adagio

Allegro vivace

Allegro ma non troppo

Duración aproximada do concerto: 90 minutos (con pausa)

Pregámoslle ao público que non faga fotografías e que desconecte os teléfonos móbiles, reloxos, etc.

REAL FILHARMÓNIA DE GALICIA

A Real Filharmonía de Galicia créase no ano 1996 en Santiago de Compostela, e ten a súa sede permanente no Auditorio de Galicia, na cidade de Santiago de Compostela. Está formada por cincuenta músicos de 17 nacionalidades diferentes. Baldur Brönnimann é, desde 2023, o seu director titular e artístico; Sebastian Zinca o seu director asistente e Joana Carneiro a principal directora convidada. Coa orquestra colaboran os máis destacados directores, cantantes e instrumentistas de todo o mundo.

A RFG está comprometida en achegar a música clásica a todo o territorio galego, aos públicos máis novos e destaca, ademais, o seu compromiso co patrimonio musical galego. Xestionada polo Consorcio de Santiago, a RFG está financiada pola Administración Xeral do Estado, a Xunta de Galicia e o Concello de Santiago.

DIRECTOR

Enrico Onofri

VIOLÍNS I

Andoni Mercero
(concertino convidado)
Adriana Winkler
(axuda de concertino)
Anca Smeu
Daniel Kordubaylo
Victoria Jurov
Ilya Fisher
Michal Ryczel
Anna Alexandrova
Yulia Petrushevskaya

VIOLÍNS II

Grigori Nedobora *
Nikolay Velikov **
Kiyoko Ohashi
Helena Sengelow
Elina Viksne
Samira Ajkic
Enrique Roca
Ildiko Oltai

VIOLAS

Ionela Ciobotaru **
Ignacio Marino
Iriana Fernández
Timur Sadykov
Oxana Bakulina
Anne Schlossmacher

VIOLONCELLOS

Barbara Switalska *
Manuel Lorenzo
Thomas Piel
Carlos García
Millán Abeledo

CONTRABAIXOS

Carlos Méndez *
Alfonso Morán **
Amador Del Pozo

FRAUTAS

Laurent Blaiteau
Luis Soto

ÓBOES

Christina Dominik *
Esther Viúdez **

CLARINETES

Vicente López *
Victor Lardiés ***

FAGOTES

Manuel Veiga *
Juan Carlos Otero **

TROMPAS

Jordi Ortega *
Xavier Ramón **
Pablo de Miguel ***

TROMPETAS

Ramón Llátser *
Roberto Bolaño (R)

TIMBAL

José Vicente Faus *

*principal | **coprincipal | ***EAEM (Curso Avanzado de Especialización Orquestral) | (R) reforzo

BIOGRAFÍAS

Enrico Onofri

Director

Director titular da Filharmónica Toscanini de Parma, director asociado da Münchener Kammerorchester e da Orchestre National d'Auvergne, así como colaborador artístico da Haydn Philharmonie, director musical e director da orquestra Academia Montis Regalis, Enrico creceu no antigo obradoiro dos seus pais en Rávena (Italia), rodeado da beleza do pasado desde o inicio dos seus estudos musicais, desenvolvendo así unha paixón polas representacións históricas. Como director e solista, viuse levado a explorar o repertorio do século XVII ao XX creando a súa linguaxe persoal a través do coñecemento das praxes históricas, pensadas como extraordinarias fontes de inspiración para novas ideas e panoramas na interpretación.

A súa carreira comezou cunha invitación de Jordi Savall para ser concertino da Capella Real cando aínda era estudante. Moi pronto comezou a traballar con agrupacións como o Concentus Musicus Wien, Ensemble Mosaïques

e Il Giardino Armonico, o conxunto que dirixiu como concertino e solista de 1987 a 2010. En 2002 iniciou a carreira de director, o que lle brindou grandes eloxios e numerosas invitacións de orquestras, teatros de ópera e festivais de toda Europa, Xapón e Canadá. Desde 2006 é director invitado da Orquesta Barroca de Sevilla.

As invitacións como director ou director residente inclúen orquestras como Akademie für Alte Musik, Camerata Bern, Bochumer Symphoniker, Wiener Kammerorchester, Festival Strings Lucerne, Kammerorchester Basel, Tafelmusik Toronto, Orchestra Ensemble Kanazawa, Orchestra del Maggio Musicale Fiorentino, Real Orquesta Sinfónica de Sevilla, Orchestre de l'Opéra de Lyon, Orquesta Sinfónica de Galicia, Orquesta Metropolitana de Lisboa, Real Filharmonía de Galicia, Riga Sinfonietta, entre outras.

No campo da ópera, dirixiu producións operísticas na Ópera de Lyon, Teatro de la Maestranza de Sevilla, Teatro Regio de Torino, Ache Staatstheater, entre outros, traballando

con directores de escena como Alessio Pizzzech, Mariame Clément, David Marton, ou Stephen Lawless.

Fundou o grupo de cámara Imaginarium Ensemble para interpretar o gran repertorio de violín solista italiano desde principios do Barroco ata o Século das Luces. Os CD's de Imaginarium Ensemble recibiron numerosos premios, entre eles, o prestixioso Diapason d'or de l'année 2020 de Francia por *Into Nature, Vivaldi's Seasons and other sounds from Mother Earth*.

Enrico actuou nas salas de concertos máis famosas do mundo, como Musikverein e Konzerthaus en Viena, Mozarteum en Salzburgo, Philharmonie e Unter dean Linden Opera en Berlín, Alte Oper en Frankfurt, Concertgebouw en Ámsterdam, Teatro San Carlo en Nápoles, Carnegie Hall e Lincoln Center de Nova York, Wigmore Hall e Barbican de Londres, Tonhalle de Zúric, Théâtre des Champs-Élysées e Théâtre du Châtelet de París, Auditorio Nacional de Madrid, Oji Hall de Tokio, Osaka Symphony Hall, Teatro Colón de Bos Aires, xunto a artistas

como Nikolaus Harnoncourt, Gustav Leonhardt, Christophe Coin, Cecilia Bartoli, Katia e Marielle Labèque e máis. Moitas das gravacións de Enrico con Teldec, Decca, Astrée, Naive, Deutsche Harmonia Mundi / Sony, Passacaille, Nichion, Pentatone, Winter & Winter, Opus111, Virgin, Zig Zag Territoires etc., foron galardoadas con prestixiosos premios internacionais, como o Gramophone Award, o Grand Prix deas Discophiles, o Boto Deutsche Schallplattenpreis, Premio Caecilia, o Premio Fondazione Cini de Venecia, o da Nouvelle Academie du Disque e numerosos Diapason d'Or, Choc da Musique, e o Prix 10 de Répertoire des disques compacts.

Enrico foi profesor de violín barroco e interpretación de música barroca no conservatorio A. Scarlatti de Palermo desde 1999, e aínda o é actualmente no conservatorio G. Rossini de Pésaro. Foi convidado a impartir clases maxistras por toda Europa, Canadá, EUA (Juilliard School, Nova York) e Xapón. Foi titor e director da EUBO (European Union Baroque Orchestra). En 2019 recibiu o premio F. Abbiati ao mellor solista do ano.

NOTAS AO PROGRAMA

Sons adormecidos

'Sons adormecidos' é o título deste programa da Real Filharmonía de Galicia no que a orquestra redescubre obras e compositores que por diversas razóns ficaron esquecidos ou eclipsados ao longo da historia e que normalmente, agás a *Cuarta Sinfonía* de Beethoven, non forman parte do repertorio interpretado nas salas de concerto.

En primeiro lugar, escoitaremos a abertura da ópera *Leonora* de Ferdinando Paër (1771-1839). Neste caso, a eclipse foi dobre, xa que o compositor quedou relegado a un segundo plano pola xeración máis nova de compositores italianos de ópera (Rossini, Donizetti e Bellini) e a obra que nos ocupa tamén, despois de que Beethoven fixera a súa única ópera, *Fidelio*, baseándose precisamente no mesmo argumento que Paër escollera un ano antes. Orixinario de Parma (Italia), foi un autor emigrante que viviu en

distintas cidades ao longo da súa vida, como Viena —alí coñeceu a Beethoven e púxose en contacto coas novidades no campo orquestral—, Praga, Dresde, Varsovia e sobre todo París, onde ocupou diversos cargos de responsabilidade como o de mestre da capela imperial de Napoleón Bonaparte ou o de director da Ópera Comique e do Teatro Italiano. Foi un compositor fundamentalmente operístico, destacando especialmente co xénero 'semiserio' nunha lectura romántica da anterior ópera cómica na liña de *L'elisir d'amore* de Donizetti. Escribiu un total de 55 óperas entre as que destacan títulos como *Agnese, I fuorusciti di Firenze* ou *Le Maître de chapelle*, que no seu tempo foi un auténtico *boom* colleitando importantes éxitos en París. A ópera *Leonora* foi composta en 1804 e estreada o 3 de outubro dese mesmo ano no pequeno Teatro Electoral de Dresde coa esposa do compositor, Francesca Ricardi, no papel principal. Trátase dun drama en

dous actos con libreto de Gioavanni Schmidt baseado na obra *Leonore ou L'Amour Conjugal* escrita por Nicolas Bouilly en 1794. Despois da estrea volveu tocarse en 1821 ficando logo desaparecida ata a década dos setenta do pasado século, cando en 1976 foi atopado o manuscrito en Parma.

A continuación redescubriremos a figura doutro autor lírico italiano, Antonio Sacchini (1730-1786), un dos creadores da escola napolitana de ópera, discípulo de Francesco Durante e que nos deixou un legado de máis de 50 óperas. A súa fama levouno a Londres onde desenvolvería unha importante carreira grazas ao auxe dos concertos públicos na cidade inglesa nas últimas décadas do s. XVIII. Sacchini viviu unha época de cambios no tránsito do Barroco ao Clasicismo, moitos dos cales quedaron plasmados xa na *Ciaccona en do m*. A chacona (en italiano *ciaccona*) é unha danza de orixe española con metro ternario e en tempo moderado que xorde

no s. XVI e que se estende rapidamente por Europa, captando a atención de autores tan importantes como J. S. Bach, que a incorpora en obras súas como as *Suites* para violoncello só ou as *Partitas* para violín. Durante o Barroco desenvolveuse un xénero homónimo que consistiu nunha serie de variacións dun tema sobre un baixo *ostinato* (que se repetía constantemente). A *Ciaccona en do m* está escrita para 2 óboes, 2 trompas, cordas e baixo continuo e constitúe unha das poucas obras instrumentais de Sacchini.

Seguidamente, escoitaremos a *Sinfonía en do m* de Joseph Martin Kraus (1756-1792), autor clásico coetáneo de W. A. Mozart e famoso polas súas óperas, coas que creou un estilo propiamente sueco dentro do xénero seguindo as premisas impulsadas pola Reforma de Gluck. Kraus foi músico na corte do rei Gustavo III de Suecia, un grande amante e benfeitor das artes, e ao igual que outros compositores como Dittersdorf, Reichardt,

NOTAS AO PROGRAMA

Nauman ou C. P. E. Bach, quedou un pouco ensombrecido polo peso de Haydn e Mozart na tradición occidental. Aínda que era orixinario do Palatinado (Alemaña), en 1778 chegou a Estocolmo para entrar ao servizo do rei sueco. A proba para conseguir o traballo consistiu en compoñer unha ópera a partir dun libreto do propio monarca, quen quedou fascinado e nomeou a Kraus subdirector de música da corte. Guillermo III enviouno a unha viaxe de cinco anos por Europa para que se empapase de coñecementos e novidades. Foi precisamente nese contexto cando compuxo en 1783 a súa *Sinfonía en do m VB142*, a máis coñecida das quince que escribiu. O mesmo Haydn comentou ao seu respecto: “Kraus foi o primeiro home de xenio que coñecín [...] A *sinfonía en do m* que escribiu aquí en Viena especialmente para min é unha peza que será considerada como unha obra mestra para todos os tempos”. A sinfonía consta de 3 movementos (I. *Larghetto-Allegro*; II.

Andante e III. *Finale. Allegro assai*) e presenta unha grande influencia do *Sturm und Drang*. Este movemento artístico, que poderíamos traducir como “Tormenta e Ímpeto” naceu como corrente literaria arredor de 1760 e caracterizouse pola liberdade na expresión, a subxectividade individual e as emocións extremas. Na música tamén deixou o seu influxo (precisamente Kraus escribiu en 1775 un tratado sobre como adaptar este movemento á música) e acostumaba manifestarse con arrebatos apaixonados, gusto polas tonalidades menores, impulso rítmico e crueza de sentimentos. Todos estes trazos atopámoslos na sinfonía despois de diversas revisións do autor: tonalidade escura (do m), inestabilidade rítmica no tema A do primeiro movemento ou no acompañamento do terceiro. Así mesmo, é evidente a pegada de Gluck na introdución e no *Andante*. A prematura morte de Kraus en 1792 aos 36 anos por mor dunha tuberculose

impediulle vivir os éxitos posteriores desta obra, como a súa publicación en 1797 pola prestixiosa editorial Breitkopf & Härtel ou a súa interpretación en 1817 na Gewandhaus de Leipzig.

Pecha o programa a *Sinfonía núm 4 en Si b M op. 60* de L. v. Beethoven (1770-1827). Aínda que o seu autor é sen dúbida unha das figuras indiscutibles do repertorio occidental, esta obra tamén quedou un pouco esluída entre a sinfonía que a precede —a coñecida como *Eroica* que supuxo unha serie de cambios transcendentais dentro do xénero— e a que lle segue —a celebérrima *Quinta*, que acadou cotas inalcanzables de popularidade—. Beethoven foi un compositor revolucionario e o primeiro en poder vivir da súa arte sen depender dun patrón que o mantivese como parte do seu servizo. Trátase dun autor bisagra entre os estilos Clásico e Romántico e a súa traxectoria acostuma dividirse en tres períodos, o primeiro (ata 1802) ben ancorado

no Clasicismo, un segundo (1803-1814) no que comeza a transición e o terceiro (1814-1827) coas súas propostas máis rompedoras entre as que destaca especialmente a *Novena Sinfonía*. A *Sinfonía núm. 4 en Si b M* foi composta en 1806 e nela son evidentes xa algunhas novidades, como a incorporación do *Scherzo* como terceiro movemento en lugar do *Minuet*, o aumento nas dimensións das obras, a flexibilidade das estruturas ou o papel crecente en importancia dos instrumentos de vento. A obra transmite unha gran ledicia, seguramente froito do momento de namoramento que o autor de Bonn estaba vivindo. Dedicada ao conde de Oppersdorf, quen a encargara, foi estreada en marzo de 1807 de maneira privada na casa do príncipe Lobkowitz, amigo e mecenas de Beethoven e deuse a coñecer uns meses despois, en novembro, no Hoftheater de Viena. O primeiro movemento, *Adagio-Allegro Vivace* iníciase cunha introdución

NOTAS AO PROGRAMA

lenta que xera unha expectativa que se resolve coa chegada do *Allegro*, estruturado coa habitual forma sonata dos primeiros movementos: unha exposición con dous temas (A nos violíns e B a cargo de fagot, óboe e frauta, previa introdución de violas e violoncellos), un longo desenvolvemento que remata nun *crescendo* que conduce á recapitulación, cos mesmos temas da primeira sección (cun pequeno cambio no tema B, no que o clarinete substitúe o óboe) e unha coda grandiosa moi do gusto de Beethoven. O segundo movemento, *Adagio*, do que Berlioz comentou “excede todo o que a imaxinación máis ardente poida soñar como tenrura e voluptuosidade pura”, presenta a mesma estrutura que o anterior: exposición (con dous temas), desenvolvemento e recapitulación. Ao longo do movemento escoitamos un motivo rítmico que interpretan no inicio os violíns segundos e que irá pasando despois por distintos

instrumentos. O terceiro, habitualmente en tres partes (ben *Minueto-Trío-Minueto* ou *Scherzo-Trío-Scherzo*) vese aquí amplificado, contando coa presenza de dous tríos e dando lugar a un esquema como o seguinte: *Scherzo-Trío-Scherzo-Trío-Scherzo*. As dúas seccións que se alternan son contrastantes en carácter e tempo, pero especialmente na textura, cun claro predominio, case de solista de tres instrumentos —clarinete, óboe e fagot— en ambos os tríos. Péchase a sinfonía cun novo *Allegro* en forma de sonata (Exposición-Desenvolvemento-Recapitulación) cunha enerxía desbordante e un carácter exultante.

En suma, un concerto que se presenta como unha oportunidade para expandir as fronteiras do noso coñecemento musical a través de obras de diversos xéneros (abertura, chacona, sinfonía) e de autores —exceptuando a Beethoven— que rara vez temos ocasión de escoitar. Unha maneira de

facen 'xustiza musical' e restaurar o prestixio esquecido que nos sitúa como oíntes privilexiados e de excepción.

Carme Tubío Barreira

AUDITORIO DE GALICIA

Avenida do Burgo das Nacións, s/n
15705 Santiago de Compostela

DESPACHO DE BILLETES

AUDITORIO 981 571 026 | 981 573 979

ZONA C 981 542 462

OFICINAS

981 552 290 | 981 574 152

rfgalicia.org

compostelacultura.gal

INSTAGRAM

@realfilharmoniadegalicia

@compostelacultura

FACEBOOK

RealFilharmoniadeGalicia

CompostelaCultura

TWITTER

@rfgalicia

@CCultura

PRÓXIMO CONCERTO

herdanza africana (EN) FOCO

VENRES 24 MAIO

Auditorio de Galicia, 20:30 h

Sebastian Zinca, director

- Hannah Kendall: Tuxedo: Vasco de Gama
Estrea en España
- Missy Mazzoli: River Rouge Transfigurations
- Florence Price: Sinfonía núm. 1